

Рекомендовано Науково-методичною радою Східно-Європейського Інституту Психології
(Україна – Франція). Протокол № 11 від 10 листопада 2018 року

Видання здійснене за сприяння Польської Академії Наук (Київське представництво),
Міжнародної Експертної Агенції “Консалтинг і Тренінг” та
Східно-Європейського Інституту Психології (Україна – Франція)

Редакційна колегія випуску:

Кремень В.Г., Савченко О.Я., Маноха І.П., Генрик Собчук (Польща), Ляшенко О.І., Коцур В.П.,
Вашуленко М.С., Бех І.Д., Виговська О.І., Петрович Ж.В., Анджей Мірські (Польща),
Марія Гренвальд (Польща), Габрієле Сімончіні (Італія)

Відповідальний редактор випуску:

Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор

Всеукраїнський науково-практичний журнал “Директор школи, ліцею, гімназії” – Спеціальний
тематичний випуск “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього
простору”. – № 6. – Кн. 2. – Том III (81). – К.: Гнозис, 2018. – 548 с.

All Ukrainian Scientific-Practical Magazine “Principal of School Liceum Gymnasium” – Special
Thematic Issue “Higher Education of Ukraine in the Context of Integration into the European
Educational Space”. – № 6. – Book 2. – Volume III (81). – K.: Gnosis, 2018. – 548 p.

Свідчення про державну реєстрацію КВ № 20652 – 10472 ПР від 31.03.2014.

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України з педагогічних, психологічних та
філософських наук Наказом МОН України від 06.11.2014 № 1279.

Збірник включено до міжнародних наукометричних баз: Google Scholar, Наукова періодика України
(Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського).

У спеціальному випуску розміщені наукові статті фахівців з питань вищої освіти, присвячені
актуальній проблемі входження України до європейського освітнього простору.
Перспективи євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти, вимоги Болонського
процесу та питання готовності України відповідати цим вимогам, моніторинг якості освіти,
станданти європейського освітнього простору та завдання, що стоять перед вищою освітою
України сьогодні – ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби
розв’язання яких звертаються автори випуску. У центрі уваги також – питання управління
якістю освіти, перспективи запровадження механізмів сучасного освітнього менеджменту,
а також – умови й напрями оптимізації та розвитку вищої освіти України в сучасних умовах.
Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних та управлінських
проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

ISSN 2309-7744

© Всеукраїнський центр ім. М. Пирогова, 2018 р.
© Східно-Європейський Інститут Психології, 2018 р.
© Міжнародна Експертна Агенція “Консалтинг і Тренінг, 2018 р.
© Видавництво “Гнозис”, 2018 р.

СПЕЦІАЛЬНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ВИПУСК
ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ
У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

№ 6, Книга 2, Том III (81), 2018 р.

Тематичні рубрики випуску:

Болонський процес і перспективи розвитку
вищої освіти в Україні, Європі та світі

Управління якістю освіти:
стандартизація та інноваційність

Філософія та психологія освіти

Психолого-педагогічні та організаційні умови
запровадження європейських стандартів
вищої освіти в Україні

Новітні засоби навчання: проблеми
впровадження та стандартизації

Психологічні аспекти освітнього процесу

Соціально-психологічні аспекти освітньої
сфери і гуманітарних наук

ISSN 2309-7744

Передплатний індекс
23974

ДИРЕКТОР
ШКОЛИ
ЛІЦЕЮ
ГІМНАЗІЙ

МОН. НАПН

Всеукраїнський
науково-практичний
журнал: рецензований

ISSN 2309-7744

Key title: Direktor školi, liceu, gimnazii.
Abbreviated key title: Dir.šk.liceu gimn.

Свідцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія KB № 20652 – 10472 ПР
від 31.03.2014

Передплатний індекс
23974

НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ
З ПЕДАГОГІЧНИХ,
ПСИХОЛОГІЧНИХ І
ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Головний і науковий редактор

Ольга ВИГОВСЬКА

Зміст та анотації англійською

Наталія КАШУБА

Коректура

Наталія ВАСИЛЕНКО

Ольга ВИГОВСЬКА

Бібліографічний редактор

Наталія ТАРАСОВА

Верстальник

Дмитро МИРОНЕНКО

Відповідальний редактор

Ольга ВИГОВСЬКА

© О.Виговська, ідея та концепція
© О.Виговський, дизайн та оформлення
© Всеукраїнський науково-практичний журнал
«Директор школи, ліцею, гімназії», 2018
© Всеукраїнський центр ім. М. Пирогова

БОГДАНОВА О.В., Духовність як методологічний «ключ» до розуміння всебічного розвитку гармонійної людини.	126
ВІННИК Н.Д., Духовна культура майбутніх освітян: емпіричний аспект	136
ЄМЕЛЬЯНОВА Т.В., Ментальний простір як конструкт когнітивного простору особистості.	146
КОРНІЄНКО І.В., Сутність понять «простір», «просторові відношення», «просторові уявлення» та способи їх вербального вираження	157
ЛИСЕНКО Я.С., Інтернет-дискурс моди: сутність та особливості в сучасному просторі	169
ЯРМОЛОВИЧ О.І., Формування компетенції діалогу культур у майбутніх філологів.	175

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТИВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ. 184

ІЛЬЧЕНКО А.М., ПОДЛЄСНА Г.В., Особливості організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти в процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін . .	185
КОНДАУРОВА Г.Ю., МЕЛЬНИК Н.О., Роль навчальної мотивації у англомовних студентів в Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця.	195
МАРЄЄВА Т.В., Методичні аспекти підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до створення позитивного професійного іміджу.	202
ПОНОМАРЕНКО Т.О., НІКОЛАЄСКУ І.О., Управління формуванням готовності майбутніх докторів філософії до розробки освітніх програм для дітей дошкільного віку.	216

НОВІТНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ: ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЇ. 229

ДРОЗДОВИЧ Н.Ю., Реферати як вид індивідуальної роботи при викладанні англійської мови професійного спрямування	230
ІЛЛЯХОВА М.В., Використання цифрового освітнього контенту у професійному розвитку науково-педагогічного працівника.	239
КОЗАК М.І., Використання методу Case-study у навчанні комбінаторних, ймовірнісних та статистичних методів і моделей майбутніх вчителів фізики	250
КУРИЛІВ Г.М., Сучасні підходи до викладання клінічної імунології студентам медичних вищих навчальних закладів.	265

ВІННИК Н.Д.,

кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник,
старший викладач, кафедра загальної,
вікової та педагогічної психології
Інституту людини, Київський
університет імені Б.Грінченка,
м. Київ, Україна

ДУХОВНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНІХ ОСВІТАН: ЕМПІРИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті проаналізовано поняття загальної культури та духовної, зокрема. Духовну культуру автор розглядає як складову частину загальної культури особистості і вважає, що її діагностиці і формуванню потрібно приділяти відповідну увагу в системі освіти. Тому основною частиною роботи є представлення авторської методики дослідження духовної культури освітан.

В статье проанализированы понятия общей культуры и духовной, в частности. Духовную культуру автор рассматривает как составную часть общей культуры личности и считает, что ее диагностике и формированию нужно уделять соответствующее внимание в системе образования. Поэтому основная часть работы является представлением авторской методики исследования духовной культуры педагогов.

The concept of general culture and spiritual, in particular, is analyzed in the article. The author considers the spiritual culture as an integral part of the general culture of the individual and believes that its diagnosis and formation should be given due attention in the education system. Therefore, the main part of the work presents the author's methodology for studying the educators' spiritual culture.

Відомо, що з утвердженням ринкових відносин, коли діалектика розвитку матеріальних і духовних інтересів та потреб вимагає гармонізації, проблема формування духовного світу особистості, зокрема її духовної культури, помітно актуалізувалася.

Дійсно сьогодні провідні західні держави досягли, у порівнянні з нами, набагато більших результатів і в напрямку реалізації свободи особистості, і в

напрямку забезпечення добробуту основної маси населення, але одночасно з визнанням цих досягнень, важливо враховувати, що закладений у саме підґрунтя індустріальних суспільств механізм максимального споживання зовсім не сприяє формуванню духовності. Адже зберігається пряма залежність людини від грошей, речей, професій, важливих не як сфера творчої самореалізації індивіда, а лише як джерело збагачення.

Гіпотезою нашого дослідження є думка, що людська продуктивна діяльність, праця людини є головним проявом духовного відношення до світу, що визначає чинник духовного розвитку особистості.

У своїй роботі ми звернулися до фундаментальної категорії філософії і ряду інших наук – *категорії культури*, тому що саме в цьому понятійному контексті ми уявляємо собі найбільш адекватну постановку проблем освіти, виховання людини, її становлення, а також побудови адекватної задачам освіти системи діагностики. Духовну культуру ми розглядаємо як складову частину загальної культури особистості і вважаємо, що її діагностиці і формуванню потрібно приділяти відповідну увагу в системі освіти.

На наш погляд, найбільше точно сутність культури особистості відбив О.С. Газман у наступному визначенні: «Культура – це досягнення особистістю деякої гармонії, що дає їй соціальну стійкість, продуктивну включеність у громадське життя і працю, а також особистісний емоційний комфорт» [2,9].

Водночас варто орієнтуватись на трактування «підвищення культури» як «досягнення кращого, вищого способу життя в ієрархії Світової Життєвості» [3, 55].

Щодо духовної культури, то нам імponує думка В.Ф.Кудрявцевої, яка розглядає поняття «духовна культура педагога» як систему світоглядних уявлень і переконань, які реалізуються у ставленні до себе, інших людей і оточуючого світу та є необхідною основою гуманістичного контексту педагогічної діяльності [4].

Дослідження українських вчених М.Бастуна, Н.Вінник, О.Ігнатович, та ін., під керівництвом В.В. Рибалки, показали, що конкретизація психологічних цінностей особистості відбувається та має місце відповідно до кожного з видів культури.

Так культура спілкування презентується такими вершинними якостями особистості, як комунікабельність, здатність до взаєморозуміння, самовираження і творчої взаємодії, толерантності і співпереживання і т.д.

Мотиваційна культура включає в себе широту інтересів, схильність до духовних цінностей (доброта, краса, істина), гуманістичні ідеали, наявність сенсу і мети життя, потяг до гармонії світу, відданість творчій проблемі тощо.

Характерологічна культура особистості передбачає визнання цінності таких рис характеру, як ініціативність, допитливість, чесність, цілеспрямова-

ність, сміливість, наполегливість, акуратність, працелюбство, дисциплінованість, вимогливість до себе, почуття здорового глузду, внутрішньої свободи, оптимізму, відповідальності, дотепність, совість.

Рефлексивну культуру утворюють такі якості особистості, як здатність до адекватного самопізнання і самооцінки, до вольової саморегуляції, самоорганізації, почуття власної гідності, альтруїстичний егоїзм, самокреативність, самовдосконалення і самоактуалізація власної особистості.

Едукаційна культура представлена освіченістю особистості, наявністю наукового кругозору та картини світу, професійною компетентністю, життєвим досвідом і мудрістю вчинків.

Інтелектуальна культура особистості включає у свій склад такі цінності, як інтелектуальна ініціатива, здатність сприймати нове, спостережливість, діалектичне і системне мислення, винахідливість, оригінальність, нестандартність мислення, творча уява, фантазія, інтуїція, винахідливість, критичність розуму, стратегічність мислення тощо.

У склад психофізіологічної культури входять чутливість сенсорних органів, рухливість, пластичність нервової системи, її працездатність, врівноваженість, ретельність, емоційність.

Досвід цивілізації, наукові та життєві дані свідчать про те, що вказані особистісні якості забезпечують успішність, ефективність, продуктивність, креативність людської діяльності, через що і усвідомлюються як незаперечні психологічні цінності.

Ми виділили одинадцять видів духовно професійних прагнень, які відповідають структурі особистості за В.В. Рибалкою [5], класифікацією якостей, здібностей високодуховної особистості за Е.О. Помиткіним [4] педагогічній діяльності, професіографічним вимогам до особистості вчителя.

1. Прагнення усвідомлювати професійні знання як цінності. Вказані прагнення відображаються в рівні свідомого засвоєння, збереження і використання професійних знань вчителем, які є стрижнем духовної культури. По відношенню до вищих професійних цінностей вчителя можна виділити прагнення відрізняти дійсні людські, професійні цінності від псевдо цінностей, утримувати професійну рівновагу між матеріальними та духовними цінностями, розвивати і вдосконалювати свої знання, уміння, навички, створювати власну систему особистісних цінностей в області психіки людини, її діяльності, професійних взаємовідносин, цінувати і дотримуватися культури своєї нації, народу, сім'ї, професії, людини як особистості та суб'єкту праці.

2. Прагнення любові до дітей. Любов – явище соціально-історичне, тому її розвиток завжди взаємозалежний із розвитком загальної культури. На рівні ж духовної культури вчителя вказане прагнення породжує у розрізі взаємодії духовне спілкування вчителя та учня, яке визначає взаємне моральне і розу-

мове збагачення. Ми вважаємо, що людина без почуття любові, поваги до дітей, без здатності однаково відноситися та цінувати всіх учнів і з відкритим серцем сприймати дитину з усіма її недоліками і перевагами не може бути вчителем з розвинутою духовною культурою, хоч би який у цієї людини не був запас професійних знань, умінь, особистісних якостей і здібностей.

3. Прагнення рефлексії. Для вчителя рефлексія є головним інтелектуальним засобом самопізнання і саморегуляції, що виступає в ролі механізму розвитку і саморозвитку його як особистості та розвитку його духовної культури. На цьому рівні у зміст прагнень рефлексії входить осмислення передумов, закономірностей і механізмів власної педагогічної діяльності, використання різноманітних інтелектуальних засобів самопізнання і саморегуляції, аналіз результатів власної діяльності, минулого досвіду, цілей на майбутнє, усвідомлення еталонів, стандартів, процедур і механізмів пізнавальних процесів у професійній діяльності, осмислення і розробка своєї життєвої програми, цілей тощо.

4. Прагнення до духовного спілкування в ціннісному аспекті для вчителя визначає його культуру спілкування як складову духовної культури. Духовна культура вчителя повинна характеризуватися здатністю до пошуку та визначенні інформації духовного характеру, здатністю до сприйняття нестандартних думок, ідей партнерів зі спілкування, почуття поваги, прояв співчуття, емпатії у процесі спілкування, здатністю бачення цінного у поглядах кожного, пошуку нових форм спілкування здатність до розширення свідомості, формування нового мислення, нової картини світу.

5. Прагнення до гуманістичної спрямованості. Спрямованість характеризує мотиваційну сферу особистості, визначає її ініціативну поведінку, являє собою структуровану систему домінуючих мотивів та відображення його професійного цілепокладання як складової духовної культури. Реалізація зазначених прагнень спрямована на принесення користі світові, людству, країні, ближнім, виявлення мотивів гуманістичної поведінки, інтересом до прикладів гуманізму в історії, турботу про людей, відсутність егоцентризму, почуття гуманізму, доброзичливості.

6. Прагнення гармонійного саморозвитку. Гармонійний саморозвиток високодуховної особистості має спиратися на бажання досягти і підтримувати гармонію у внутрішньому світі, інтерес до власної сутності, відкритість світу внутрішньому та зовнішньому, новим поглядам, досвіду, самовдосконаленню, створення власної картини світу, почуття гармонії, задоволення від внутрішнього прогресу, віру в себе.

7. Прагнення духовної та творчої самореалізації на основі самоаналізу, самопізнання через реалізацію в професійній діяльності вчителя, відображають його духовну культуру. Чітке усвідомлення і розуміння себе, бажання у

соціумі знайти власне місце, інтерес до духовних цінностей, до прикладів самореалізації високодуховних людей, до особливостей їхніх життєвих шляхів, реалізація себе у різних видах діяльності, соціальної поведінки, почуття задоволення, внутрішньої радості складають духовно-професійні прагнення самоаналізу вчителя, які в своїй реалізації дозволять йому ставити реальні професійні цілі, спрямовувати конкретні зусилля у відповідні своїм зусиллям справи, бути самим собою.

8. Прагнення до набуття та реалізації духовного досвіду. Як складова духовної культури вчителя культура досвіду включає стійке прагнення духовного розвитку, здатність до систематизації власного та загальнолюдського духовного досвіду, дослідження наступності духовних традицій, здатність до розвитку існуючих духовних вчень, здатність довіряти власному досвіду, виносити самостійні моральні судження з позиції мудрості, любові, почуття задоволення від духовної самореалізації.

9. Інтелектуально-творчі прагнення базуються на інтелектуальних, вищих емоціях, що пов'язані з діяльністю мислення, які породжують відповідні інтелектуальні цінності. Їх зміст у культурно-професійному вимірі включає в себе здатність до концентрації та свідомого керування увагою, емоційну стійкість, здатність передбачати наслідки своїх дій, розпочинати та завершувати певний етап духовного зростання, здатність до творчого аналізу проблем, ситуацій, життя, власної поведінки, впевненість, гармонію, єдність світу.

10. Прагнення психічної саморегуляції власних емоцій, психолого-педагогічних дій, думок, реакції забезпечують вчителю розвиток прагнень і вмінь підтримувати в основному позитивний емоційний тон, зберігати здоровий глузд у психолого-педагогічному конфлікті, проявляти гнучкість мислення при вирішенні складних психолого-педагогічних завдань. У зміст даних прагнень входять гнучке керування своїм настроєм, бажаннями, сприятливе для інших вираження негативних настроїв та емоцій, само програмування своєї діяльності, самоконтроль, що в цілому відображає психофізіологічні особливості вчителя.

11. Прагнення творчого використання професійно-психологічних знань. Ми виділяємо прагнення творчості серед професійно-психологічних прагнень як основу і механізм творення нових відповідних цінностей, що також визначає розвиток духовної культури вчителя. Досягненню цього сприяють прагнення сміливо випробувати себе в нових справах, ситуаціях, створювати власні і сприймати інші оригінальні ідеї, знаходити нестандартні рішення в будь-яких життєвих і професійних ситуаціях

До кожного з видів прагнень нами розроблено п'ять тверджень, які ціннісно віддзеркалюють діяльнісний вимір особистості по відношенню до структури педагогічної діяльності та відповідно професіографічним вимогам до вчителя. Розробили та апробували методику «Духовна культура осо-

бистості» [2].

Опис методики.

Інструкція до проведення діагностики.

Досліджуваним пропонується оцінити силу своїх професійно-психологічних прагнень (по п'ятибальній шкалі А) і ступінь повноти їхнього здійснення у професійній діяльності (по п'ятибальній шкалі Б). Усього потрібно відповісти на 55 пунктів. Свою відповідь потрібно оцінити за шкалами можливих відповідей:

- 1-дуже слабе прагнення;
- 2-слабе прагнення;
- 3-середня сила прагнення;
- 4-висока сила прагнення;
- 5-дуже висока сила прагнення.

Бланк методики

№	Психологічні прагнення	Сила прагнення				Ступінь реалізації			
		1	2	3	4	1	2	3	4
		5				5			
1.	Відрізнати дійсні людські, професійні, духовні цінності від псевдо цінностей								
2.	Любити дітей								
3.	Осмислювати передумови, закономірності і механізми власної педагогічної діяльності								
4.	Мати потребу в інформації духовного характеру								
5.	Приносити добро, користь людям і суспільству своєю педагогічною діяльністю								
6.	Регулярно займатися професійним самовихованням, самовдосконаленням								
7.	Чітко усвідомлювати і розуміти себе, свої бажання, свій характер								
8.	Прагнути духовного розвитку, набуття духовного досвіду								
9.	Самостійно долати інерцію власної інтелектуальної діяльності, бути інтелектуально ініціативним								
10.	Гнучко керувати своїм настроєм, бажаннями, педагогічними діями								
11.	Сприймати та створювати прекрасне								
12.	Утримувати професійну рівновагу між матеріальними та духовними цінностями								
13.	Поважати дітей								
14.	Використовувати різноманітні інтелектуальні засоби самопізнання і саморегуляції								
15.	Зберігати спокійне мовлення і ясну голову в конфліктних педагогічних ситуаціях								
16.	Виявляти мотиви гуманістичної поведінки								
17.	Підтримувати власні позитивні стани, розвиток душевних і фізичних сил, почуття гармонії								
18.	Знаходити у соціумі власне місце для виконання життєво-важливої місії								
19.	Точно виконувати професійні обов'язки, обіцянки, дотримувати своє слово								
20.	Спрямовувати розумову діяльність на засвоєння і оволодіння новітніми педагогічними технологіями								

[illegible]

51.	Обмірковувати, аналізувати, вивчати приклади самореалізації високодуховних людей, особливості їхніх життєвих шляхів								
52.	Готовність виносити самостійні моральні судження, здатність бачити ситуації ззовні, з позиції мудрості, любові								
53.	Використовувати і підпорядковувати духовноговагому інформацію								
54.	Контролювати себе в будь-яких педагогічних ситуаціях								
55.	Розвивати схильність до відшукання прекрасного у явищах світу, характері дітей								

Ключ до бланку методики

№	Види професійних прагнень (цінностей)	Запитання
I	Усвідомлення професійних знань на ціннісному рівні	1, 12, 23, 34, 45
II	Любов до дітей	2, 13, 24, 35, 46
III	Рефлексія професійних цінностей	3, 14, 25, 36, 47
IV	Духовне спілкування	4, 15, 26, 37, 48
V	Гуманістична спрямованість	5, 16, 27, 38, 49
VI	Гармонійний саморозвиток	6, 17, 28, 39, 50
VII	Творча та духовна самореалізація	7, 18, 29, 40, 51
VIII	Набуття та реалізація духовного досвіду	8, 19, 30, 41, 52
IX	Інтелектуально-творчі прагнення	9, 20, 31, 42, 53
X	Психічна саморегуляція	10, 21, 32, 43, 54
XI	Естетичне використання професійних знань	11, 22, 33, 44, 55

Параметри, що враховуються при аналізі отриманих результатів.

Вивчаються сила і ступінь реалізації в поведінці одинадцяти видів професійно-психологічних прагнень вчителів. Пріоритетними є показники ступеня реалізації професійно-психологічного прагнення (по шкалі Б). Визначається різниця між показниками сили і ступеня реалізації професійно-психологічних прагнень.

Обробка результатів.

Визначаються показник виразності виду професійно-психологічного прагнення і узагальнений показник виразності усіх прагнень. Спочатку по шкалі А підраховуються середнє арифметичне відповідей, які відповідають запитанням по силі прагнення кожного виду. Потім підраховується загальне середнє арифметичне значення сили усіх професійно-психологічних прагнень. Аналогічно по шкалі Б визначаються показники ступеня реалізації кожного виду професійно-психологічного прагнення.

По таблиці 2.1 визначаються рівні сили та реалізації кожного виду прагнень. Визначається різниця показників сили прагнення і ступеня його реалізації, таким чином, встановлюється ступінь гармонійності функціонування певного виду прагнення на рівні його прояву в поведінці і діяльності студента: гармонійне функціонування - $< 0,85$, дисгармонійне функціонування $> 0,85$.

Оцінка рівнів прагнень (показники в балах)

Рівень	Сила (Хср - 3,95 бали) (3,59 <X ср < 4,31)	Реалізація (Хср = 3,25 бали)
Псевдо-високий	4,66 - 5,00	4,51 - 5,00
Високий	4,31 - 4,65	3,61 - 4,50
Середній	3,60 - 4,30	2,91 - 3,60
Низький	1,00-3,59	1,00-2,90

Примітка: Рівні реалізації професійно-психологічних прагнень дещо нижчі (Хср = 3,25) ніж рівні їх сили (Хср = 3,95), що відповідає середнім статистичним даним техніки цієї методики.

Відповідність призначення методики завданням експерименту.

Використання зазначеної методики надає можливість якомога детальніше дослідити компоненти духовної культури вчителів: встановити зміст спрямованості особистості, дослідити ступінь гармонійного співвідношення сили прагнень і ступеня їх реалізації в професійній діяльності вчителя, забезпечити усвідомлення наявного і потрібного стану розвитку спрямованості і цінностей; визначити структуру ціннісних орієнтацій, з'ясувати які цінності домінують у професійній діяльності вчителів; з'ясувати на скільки творчо використовуються професійні цінності в реалізації їх відповідних прагнень на практиці.

Результати методики дозволяють встановити зв'язок між рівнем розвитку особистісних якостей і здібностей, які характеризують духовну культуру та їх розвиненість на рефлексивному, ціннісному і творчому рівнях.

Перспективами дослідження є лонгitudне дослідження даного феномену та розробка методичних рекомендацій щодо розвитку духовної культури на етапі професійного становлення майбутніх освітян.

Список використаних джерел:

1. Вінник Н.Д. Методика «Духовна культура особистості педагога» К.: «Практична психологія та соціальна робота», №10, 2012. С.53-55.
2. Газман О. С. Воспитание: цели, средства, перспективы. М., 1989. 299 с.
3. Коломинский Я.Л. Психологическая культура – условие и цель деятельности психолога //Психологія. - № 2 (19), -Минск. – 2000.
4. Кудрявцева В.Ф. Розвиток духовної культури педагога в системі підвищення кваліфікації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. – К.,1997. -24 с.
5. Мотков О.И. Психология самопознания личности. М., 1993. 333 с.
6. Помиткін Е.О. Психологія духовного розвитку особистості: Монографія. –К.: Наш час, 2005. – 280 с.
7. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології (досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату):

навчально-методичний посібник / В. Рибалка –К.: Ніка-Центр, 2002. – 204 с.

Transliteration of References:

1. Vinnyk N.D. Metodyka «Dukhovna kul'tura osobystosti pedahoha» K.: «Praktychna psykholohiya ta sotsial'na robota», №10, 2012. S.53-55.
2. Hazman O. S. Vospytanye: tsely, sredstva, perspektyvy. M., 1989. 299 s.
3. Kolomynskyy YA.L. Psykholohycheskaya kul'tura – uslovye ytsel' deyatel'nosti psykholoha //Psikhalohiya. - № 2 (19), -Mynsk. – 2000.
4. Kudryavtseva V.F. Rozvytok dukhovnoyi kul'tury pedahoha v systemi pidvyshchennya kvalifikatsiyi: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk. – K.,1997. -24 s.
5. Motkov O.Y. Psykholohyya samopoznannya lychnosti. M., 1993. 333 s.
6. Pomytkin E.O. Psykholohiya dukhovnoho rozvytku osobystosti: Monohrafiya. –K.: Nash chas, 2005. – 280 s.
7. Rybalka V.V. Metodolohichni pytannya naukovoyi psykholohiyi (dosvid osobystisno tsentrovanoyi systematyzatsiyi katehorial'no-ponyattyevoho aparatu): navchal'no-metodychnyy posibnyk / V. Rybalka –K.: Nika-Tsentr, 2002. – 204 s.

VINNYK N.D., Candidate of Psychological Sciences, Senior Researcher, Senior Lecturer, Department of General, Senior and Pedagogical Psychology of the Institute of Human Rights, Kyiv Boris Grinchenko University, Kyiv, Ukraine

n.vinnyk@kubg.edu.ua

SPIRITUAL CULTURE OF FUTURE EDUCATION: EMPIRICAL ASPECTS